
Anton Pavlovici Cehov
DOAMNA
CU
CĂŢELUL
EDITURA PENTRU LITERATURA
CLASICĂ ŞI CONTEMPORANĂ
2013

Anton Pavlovici Cehov

DOAMNA CU CĂŢELUL

Traducerea: Alice Gabrielescu **şi**
Tatiana Panaitescu

EDITURA PENTRU LITERATURA CLASICĂ ŞI CONTEMPORANĂ 2013

I

SE RĂSPÂNDISE zvonul că pe chei a apărut un personaj nou: o doamnă cu un căţel. Dmitri Dmitrici Gurov, care venise la Ialta de două săptămâni şi se obişnuise cu viaţa de aici, începuse şi el să se intereseze de vizitatorii nou-veniţi. Stând în pavilion la Verné, văzu trecând pe chei o, femeie, tânără, blondă, de statură mijlocie, cu beretă pe cap; în urma ei alerga un şpiţ alb.

După aceea o întâlnea mereu în grădina publică şi în scuar, de câteva ori pe zi. Tânăra femeie se plimba singură, întotdeauna cu aceeaşi beretă pe cap şi cu şpiţul alb după ea. Nimeni nu ştia cine este, era numită scurt: doamna cu căţelul.

„Se pare că a venit aici fără soţ şi fără prieteni, aşa că n-ar fi rău să fac cunoştinţă cu ea”, îşi zicea Gurov.

Era un bărbat de mai puţin de patruzeci de ani, dar avea o fiică de doisprezece ani şi doi băieţi

— liceeni. Îl însuraseră; de tânăr, de pe când era numai în anul al doilea la facultate, şi acum soţia lui părea mult mai în vârstă ca el. Era o femeie înaltă, cu sprâncene negre, dreaptă, serioasă, cu o ţinută mândră şi, cum ea însăşi spunea, era o cugetătoare. Citise foarte mult, în scrisori scria fără semnul tare şi pe soţ îl striga Dimitri în loc de Dmitri – el, însă, o socotea în sinea lui proastă, mărginită şi lipsită de graţie, se temea de ea şi nu-i plăcea să stea acasă. Începuse de mult s-o înşele şi o înşela destul de des,

din care cauză îşi făcuse o idee foarte proastă despre femei, şi când se vorbea în prezenţa lui despre ele le numea: „Rasă inferioară!”

I se părea că trista lui experienţă îi dă dreptul să le numească oricum, totuşi, fără această „rasă inferioară” nu putea trăi nici două zile. În societatea bărbaţilor se simţea stânjenit şi se plictisea, era tăcut şi rezervat, dar când se afla printre femei era la largul lui, ştia să le vorbească, ştia cum să se poarte, şi chiar să tacă îi venea lângă ele mai uşor.

În înfăţişarea, în firea şi în întreaga lui făptură

era ceva învăluitor, un farmec nelămurit, care atrăgea femeile; el ştia asta şi la rându-i se simţea atras spre ele ca de o forţă nevăzută.

Numeroasele şi tristele lui experienţe îl învăţaseră de mult că orice legătură, care la început înfrumuseţează atât de plăcut viaţa şi pare o aventură uşoară şi trecătoare, se transformă fără greş într-o problemă extrem de complicată şi, în cele din urmă, devine greu de suportat la oamenii cinstiţi şi cu deosebire la moscoviţi, firi mai greoaie şi nehotărâte. Dar, la fiecare nouă întâlnire cu o femeie frumoasă, acest bagaj de experienţă dispărea ca prin farmec din gând; îi era sete de viaţă şi totul îi părea iarăşi simplu şi amuzant.

Într-o zi, spre seară, în timp ce-şi lua masa în grădină, doamna cu bereta trecu prin faţa lui, fără grabă, şi ocupă masa vecină. Ţinuta ei, mersul, rochia şi pieptănătura îi spuneau că face parte din societate bună, că e măritată, că vine pentru prima dată la Ialta, că e singură şi se plictiseşte aici… Despre uşurinţa moravurilor locale se scorneau multe. Gurov nu lua în seamă toate aceste poveşti, convins fiind că cea mai mare parte din ele sunt născocite de către oameni care ar fi păcătuit cu plăcere dacă ar fi ştiut cum. Dar,

în clipa când doamna se aşeză la măsuţa vecină, la trei paşi de el, Gurov îşi aminti tot ce a auzit povestindu-se despre cuceriri uşoare, plimbări în munţi, şi, deodată, gândul ademenitor al unei agenturi vremelnice cu o femeie necunoscută, pe care nici nu ştia cum o cheamă, puse stăpânire pe el.

Chemă blând căţelul, iar când acesta se apropie, îl ameninţă cu degetul. Şpiţul începu să mârâie. Gurov îl ameninţă din nou. Doamna îl privi şi coborî imediat ochii.

— Nu muşcă, zise ea şi roşi.

— Pot să-i dau un os? şi când dânsa încuviinţă cu o uşoară înclinare a capului, el o întrebă amabil: „Aţi venit de mult la Ialta?

— De vreo cinci zile.

— Eu mă aflu aici de aproape două săptămâni. Tăcură câtva timp.

— Vremea trece repede, cu toate că e mare plictiseală aici, spuse ea, fără să-l privească.

— Aşa s-a obişnuit lumea să spună, că aici, la Ialta, e plictiseală. Vine câte unul de pe la Belevo sau Jizdra şi începe: „Ah, mă plictisesc, ah, ce praf!” Parcă ar fi descins de-a dreptul din Grenada.

Ea începu să râdă. Apoi şi-au văzut amândoi de mâncare, în tăcere, ca doi străini. După masă, însă, au plecat împreună şi s-a înfiripat între ei o discuţie uşoară şi glumeaţă, ca între doi oameni liberi, mulţumiţi, cărora le este totuna unde merg şi despre ce vorbesc. Se plimbau şi vorbeau de coloritul ciudat al mării. Apa avea tonuri viorii, calde, catifelate, pe a cărei întindere lumina lunii săpase o brazdă de aur. Vorbiră despre zăpuşeala care se lăsa după o zi toridă… Gurov povesti că el e din Moscova, că a făcut studii de filologie, dar acum e funcţionar la o bancă; cândva îşi pusese în gând să cânte într-o trupă

particulară de operă, dar până la urmă se lăsare păgubaş, că are la Moscova două rânduri de case... De la ea a aflat că e de fel din Petersburg, dar de doi ani, de când s-a măritat, locuieşte în oraşul S., că va rămâne la Ialta încă o lună şi adăugă apoi că soţul ei, care are şi el nevoie să se odihnească, va veni după ea. Nu izbutea să explice unde face soţul serviciul – la administraţia gubernială sau la consiliul gubernial de zemstvă – şi asta îi stârni râsul. Gurov mai află că o cheamă Anna Sergheevna.

Seara, în camera lui de hotel, se gândea la ea şi la întâlnirea lor probabilă de a doua zi. Desigur că aveau să se întâlnească. Culcându-se, îşi spunea că nu de mult ea era încă o elevă, învăţa oa fiica lui acum, şi îşi aminti câtă timiditate şi stângăcie de şcolăriţă erau încă în râsul ei şi în felul cum intrase în vorbă cu un om pe care nu-l cunoştea; pesemne că pentru prima dată în viaţă se afla singură într-un mediu ca acesta, unde bărbaţii roiesc în jurul femeilor, le studiază şi leagă conversaţii cu acel unic şi tainic scop, de care nu se poate să nu-şi fi dat şi ea seama. Îşi aminti gâtul ei gingaş, zvelt, şi ochii frumoşi, cenuşii.

„E ceva trist în ea, totuşi”, gândi el, începând să adoarmă.

II

TRECU O SĂPTĂMÂNĂ de când făcuseră cunoştinţă. Era o zi de sărbătoare. Din cameră te gonea zăpuşeala, iar pe străzi vântul stârnea nori groşi de praf şi îţi smulgea pălăria din cap. Toată ziua i-a chinuit setea: Gurov intra mereu în pavilion şi îi oferea Annei Sergheevna ba apă minerală cu sirop, ba îngheţată. Nu ştiai ce să mai faci de plictiseală.

Seara, când vântul se mai domoli, merseră la debarcader să vadă venind vaporul. La debarcader era

lume multă, pregătită pare-se să întâmpine pe cineva; luară şi ei bucheţele de flori. Mulţimea adunată te izbea mai cu seamă prin cele două particularităţi ale lumii elegante din Ialta: multe femei în vârstă, îmbrăcate ca şi cele tinere, şi mulţi generali.

Din cauza mării neliniştite, vaporul veni târziu, când soarele scăpăta; înainte de acostare se învârti în loc multă vreme. Anna Sergheevna, cu lornion la ochi, cercetă vaporul şi pasagerii, vrând parcă să descopere vreo persoană cunoscută, iar când îşi întoarse faţa spre Gurov ochii îi străluceau. Vorbea mult, punea întrebări scurte, repezi, ca numaidecât să uite ce întrebase; apoi îşi pierdu în înghesuială lornionul.

Mulţimea pestriţă şi elegantă. Începu să se împrăştie. Vântul se potolise, se lăsase întunericul, şi feţele oamenilor abia se mai desluşeau. Gurov şi Arma Sergheevna zăboveau însă locului, aşteptând parcă să mai coboare cineva. Anna Sergheevna tăcea şi mirosea florile, fără să-l privească pe Gurov.

— S-a mai îndreptat vremea, zise el. Unde să mergem acum? Ce-ar fi să plecăm undeva cu trăsura?

Ea nu-i răspunse.

Atunci el o privi ţintă, şi deodată o strânse în braţe şi o sărută pe gură. Simţi mirosul proaspăt şi

umed de flori, şi îndată începu să privească speriat în jur… oare nu-l văzuse cineva?

— Să mergem la dumneata… murmură el. Şi plecară amândoi cu pas grăbit.

În camera ei stăruia zăpuşeala şi mirosea a parfum – şi-l cumpărase ea dintr-o prăvălie japoneză. Privind-o, Gurov se gândea: „Ce întâlniri îţi rezervă viaţa!” Din trecut păstrase amintirea câtorva femei lipsite de griji şi dornice de dragoste, care-i fuseseră recunoscătoare pentru fericirea ce el le-o dăduse, fie şi de scurtă durată. Îşi mai amintea şi de unele femei în genul soţiei sale, care iubeau fără sinceritate, vorbeau prea mult, afectat şi isteric, cu o expresie, de parcă n-ar fi fost vorba de dragoste, de pasiune, ci de ceva mult mai de seamă; mai cunoscuse şi două, trei femei, foarte frumoase, reci, căror faţă trăda în răstimpuri o nepotolită sete de plăceri, dorinţa încăpăţânată de a lua, de a smulge de la viaţă mai mult decât ea le poate da; acestea, erau trecute toate de prima tinereţe, firi capricioase, fără judecată, autoritare, mărginite, şi când patima lui Gurov pentru ele se stingea, frumuseţea lor îi stârnea în suflet ură, dantela rufăriei lor îi amintea solzii de şarpe.

De data asta însă erau vădite nesiguranţa şi

stângăcia tinereţii lipsite de experienţă, acel soi de stânjeneală, de teamă, ca atunci când cineva bate fără veste la uşă. Anna Sergheevna, această

„Doamnă cu căţel”, privea ceea ce se întâmplase într-un fel cu totul aparte, nespus de serios, ca şi cum ar fi fost vorba de definitiva ei prăbuşire – şi asta era ciudat şi nepotrivit. Trăsăturile feţei îşi pierduseră strălucirea, părul îi curgea trist pe umeri, şi ea toată, dusă pe gânduri, îţi evoca o pictură veche, înfăţişând femeia căzută în păcat.

— N-am făcut bine, spuse. ea. Chiar dumneata vei fi cel dintâi care n-ai să mă mai respecţi.

Pe masa din odaie era un pepene început, Gurov îşi tăie o felie şi începu să mănânce încet, fără grabă. Trecu cel puţin o jumătate de oră în tăcere.

Anna Sergheevna te emoţiona; ghiceai că e o fiinţă cu suflet curat, naiv, o femeie care nu cunoştea încă viaţa. Pe masă ardea o singură lumânare abia desluşindu-i chipul, totuşi se vedea bine cât suferă.

— De ce să nu te respect? întrebă Gurov. Nici nu ştii ce vorbeşti.

— Să mă ierte Dumnezeu! zise ea şi ochii i se umplură de lacrimi. E îngrozitor.

— Parcă ai căuta să te dezvinovăţeşti.

— Aş putea oare să mă dezvinovăţesc? Sunt o femeie păcătoasă, josnică, mă dispreţuiesc, şi nici nu încerc să-mi micşorez vina! Nu l-am înşelat pe bărbatul meu, ci pe mine însămi. Şi nu numai acum, ci de multă vreme mă înşel singură. Soţul meu este poate un om cinstit şi bun, dar e o slugă. Eu nu ştiu ce face şi ce serviciu îndeplineşte, ştiu numai că e o slugă. Când m-am măritat cu el, n-aveam nici douăzeci de ani; mă chinuia curiozitatea şi-mi dorisem ceva mai bun decât aveam; îmi spuneam că există o viaţă mai bună decât era a mea. Doream să trăiesc! Să trăiesc, să trăiesc! Curiozitatea îmi ardea sufletul, dumneata nu poţi să înţelegi asta, dar îţi jur pe Dumnezeul meu, că nu mai eram în stare să mă stăpânesc, se petrecea ceva cu mine şi nimic nu mai putea să mă oprească! I-am spus soţului că sunt bolnavă şi am venit aici. Iar aici am umblat mereu ca într-o ceaţă, ca o nebună, şi iată că am devenit o femeie josnică, stricată, pe care oricine are dreptul s-o dispreţuiască.

Gurov se plictisi ascultând-o. Tonul ei naiv şi făptura ei însăşi, ca şi mărturisirile atât de

neaşteptate şi nelalocul lor îl enervau; dacă nu i-ar fi fost ochii plini de lacrimi, ar fi putut crede că glumeşte sau joacă teatru.

— Nu înţeleg, zise el încet, ce vrei tu, de fapt?

Ea îşi ascunse faţa la pieptul lui şi se strânse lângă el.

— Crede-mă, crede-mă, te implor… murmura ea. Îmi place viaţa curată, cinstită şi păcatul mi-e nesuferit. N-am ştiut ce fac. Oamenii din popor spun că îi împinge necuratul. Aş putea spune şi eu acum că m-a împins necuratul.

— Linişteşte-te, linişteşte-te… îngăima el.

Îi privea ochii nemişcaţi, speriaţi, o săruta, îi vorbea încet, drăgăstos, şi ea se linişti treptat, apoi se înveseli chiar, începură din nou să râdă şi să glumească.

Pe chei nu se mai vedea nimeni când ieşiră din casă. Oraşul, cu chiparoşii lui, era adormit, mort, dar marea tot mai vuia şi valurile se izbeau de ţărm. Pe un barcaz, legănat pe apă, clipea somnoros un felinar.

Găsiră o trăsură şi plecară la Oreanda.

— Jos, în holul hotelului, zise Gurov, am aflat numele tău: pe tăbliţă e scris von Djederitz. Soţul tău este neamţ?

— Mi se pare că bunicul lui a fost neamţ, el însă e de religie ortodoxă.

La Oreanda se aşezară pe o bancă, în apropierea bisericii, şi priveau tăcuţi jos, la mare. Ialta abia se contura prin ceaţa dimineţii; nori albi, nemişcaţi, învăluiau crestele munţilor. Nicio frunză nu se clintea; greierii ţârâiau pătrunzător, iar de jos răzbătea vuietul monoton şi surd al marii, parcă amintind pacea şi somnul veşnic ce-i aşteaptă pe oameni. Acelaşi vuiet răsuna aici şi pe vremea când nu existau încă Ialta şi Oreanda; la fel vuieşte şi acum, la fel va vui, nepăsător şi înăbuşit, şi atunci când noi nu vom mai fi. În această statornicie şi în nepăsarea totală a naturii faţă de viaţa şi de moartea oamenilor stă poate zălogul

salvării noastre a tuturor, al necontenitei mişcări a vieţii pe pământ, al necontenitei perfecţionări. Stând lângă tânăra femeie, atât de frumoasă şi de liniştită în lumina zorilor, fermecat de această ambianţă de basm – marea, norii şi cerul nemărginit – Gurov se gândea că dacă adânceşti bine lucrurile, totul pe lumea aceasta este minunat, totul, afară de ceea ce gândim şi facem noi, oamenii, când uităm de ţelurile supreme ale vieţii, când uităm de demnitatea noastră de om.

Cineva se apropie – era poate paznicul – îi privi, apoi se depărtă. Şi acest amănunt i se păru lui Gurov plin de taină şi chiar de frumuseţe. Văzură apoi venind vaporul din Feodosia, cu luminile stinse, mângâiat de zorii trandafirii.

— Uite rouă pe iarbă, arătă Anna Sergheevna, curmând tăcerea.

— Da. E timpul să mergem acasă. Se înapoiară în oraş.

De atunci se întâlneau mereu la amiază, pe chei, prânzeau împreună, se plimbau, admirau marea. Ea se plângea că doarme prost şi are bătăi de inimă; punea, mereu aceleaşi întrebări, tulburată când de gelozie, când de teamă că el n-o respectă îndeajuns; adeseori, fie în parc, fie în grădină, când în apropierea lor nu se afla nimeni, el o îmbrăţişa pe neaşteptate şi o săruta pătimaş. Totala lor inactivitate, aceste sărutări ziua-n amiaza mare, cu priviri îngrijorate în jur şi cu teama de a nu fi văzuţi de cineva, apoi căldura toropitoare, mirosul îmbălsămat al mării şi prezenţa permanentă în jurul lor a atâtor oameni trândavi, luxoşi şi sătui, îl făceau pe Gurov să se simtă cu totul altul. Îi repeta mereu Annei Sergheevna cât e de frumoasă şi de

fermecătoare, era nerăbdător în patima lui, nu se depărta nici cu un pas de ea; totuşi, Anna rămânea adesea pe gânduri, alteori îl ruga să-i mărturisească, să-i spună deschis, că n-o respectă, că n-o iubeşte de loc şi nu vede în ea decât: o femeie decăzută. Aproape în fiecare seară plecau împreună undeva afară din oraş, la Oreanda, sau până la cascadă, şi plimbările lor erau pline de farmec – se întorceau de fiecare dată încântaţi, cu impresii măreţe.

Se aşteptau mereu să sosească soţul Annei. Dar, până la urmă, veni o scrisoare, prin care el o anunţa că-l dor ochii şi o implora să vină cât mai repede acasă. Anna Sergheevna începu să se pregătească de drum.

— E mai bine că plec, îi spuse ea lui Gurov.

Soarta însăşi a hotărât, probabil.

Tocmi o trăsură până la gară şi el o însoţi. Au mers alături o zi întreagă. În clipa când trebui să se urce în vagon, după cel de al doilea semnal, ea îi şopti:

— Să-ţi mai văd o dată faţa… să te mai privesc o dată. Aşa.

Nu plângea, dar era tristă, parcă ar fi fost bolnavă, şi-i tremurau obrajii.

— O să mă gândesc la dumneata, o să-mi aduc

aminte, spunea ea. Rămâi sănătos, Dumnezeu să te aibă în pază! Nu-mi păstra o amintire rea. Ne despărţim acum pentru totdeauna, aşa trebuie, pentru că ar fi fost mai bine să nu ne fi întâlnit de loc. Dumnezeu să te aibă în pază!

Trenul plecă repede, luminile lui se pierdură în noapte, peste câteva clipe nu se mai auzi nici păcănitul roţilor, ca şi cum totul ar fi complotat să curme odată acea dulce uitare de sine, acea nebunie a inimii. Singur pe peron, cu privirile aţintite pe dunga întunecată a zării, Gurov asculta ţârâitul greierilor şi zumzetul de telegraf, cu senzaţia că atunci s-a trezit din somn. Iată, în viaţa lui a mai fost o întâmplare, o aventură, care şi ea s-a sfârşit şi i-a lăsat doar amintirea! Era emoţionat, trist şi simţea o uşoară remuşcare, dându-şi seama că tânăra şi frumoasa femeie cu care nu se va mai întâlni niciodată n-a fost fericită cu el. Oricât de prietenos şi de cald s-a purtat cu ea, totuşi atitudinea lui, vorbele şi mângâierile lui trădau acea uşoară ironie şi îngâmfare a bărbatului fericit, care, pe lângă toate, mai era şi aproape de două ori mai în vârstă decât femeia. Anna Sergheevna îi spunea mereu că el are suflet bun, că e un om superior, fără pereche; îl vedea aşadar mai bun decât

era în realitate, prin urmare a înşelat-o, deşi fără voie…

În gară mirosea a toamnă şi sufla un vânt rece.

„E timpul să plec şi eu spre nord, se gândi Gurov, părăsind peronul. E timpul!”

III

ACASĂ, LA MOSCOVA, începuse iarna. Focul duduia în sobe, iar dimineţile, când copiii se pregăteau să plece la şcoală şi-şi beau ceaiul, era încă întuneric, aşa că dădaca aprindea lampa. Se lăsă apoi gerul. Când cade prima zăpadă, sau când te urci întâia oară în sanie, e o plăcere să priveşti străzile albe şi acoperişurile albe, îţi simţi respiraţia uşoară, adâncă, şi-ţi aminteşti fără să vrei de anii tinereţii. Teii şi mestecenii, înveşmântaţi în promoroacă, îi simţi mai apropiaţi, imaginea lor e mai plăcută inimii decât chiparoşii şi palmierii, şi în preajma lor nu-ţi mai vine să te gândeşti la munţi şi la mare.

Gurov era moscovit de baştină şi se întorsese la Moscova într-o zi senină, cu ger. Când îşi puse blana şi mănuşile calde şi făcu o plimbare la Petrovka, şi când sâmbătă seara auzi dangătul clopotelor, voiajul la Ialta

şi locurile pe care le colindase îşi pierdură pentru el orice farmec. Treptat se cufundă în viaţa Moscovei. Citea cu lăcomie câte trei ziare pe zi, spunând totodată că nu citeşte ziarele moscovite din principiu; îl atrăgeau iarăşi restaurantele, clubul, recepţiile, jubileele şi se simţea măgulit când îl vizitau avocaţi şi artişti cu renume şi când juca cărţi la clubul medicilor cu câte un profesor. Şi putea din nou să-şi comande o porţie de peşte la tavă.

I se părea că va mai trece o lună şi amintirea Annei Sergheevna o va şterge uitarea şi doar. din când

în când o va visa, zâmbind, aşa cum visa uneori şi la alte femei. Dar se scurse mai mult de o lună, veni iarna grea, şi Gurov îşi dădu seama că în amintire totul îi rămăsese limpede şi viu, ca şi când s-ar fi despărţit de Anna Sergheevna abia în ajun. Ba mai mult chiar, pe zi ce trecea, amintirile deveneau şi mai vii. Fie că auzea seara în liniştea biroului său vocile copiilor, învăţându-şi lecţiile, fie că asculta o romanţă sau mânca în vreun restaurant, fie că urla viscolul în cămin, în minte îi reînvia deodată totul: debarcaderul, ceaţa şi zorile mijind de după munte, vaporul din Feodosia, sărutările pătimaşe. Umbla atunci prin cameră multă vreme, zâmbind amintirilor, apoi amintirile se preschimbau în visuri, şi tot ce a fost se împletea în gând cu tot ce ar putea să fie. Anna Sergheevna nu-i apărea în vis, ci îl însoţea peste tot ca o umbră, urmărindu-l. Când închidea ochii, o vedea aievea, şii părea atunci mai frumoasă, mai copilă, mai gingaşă decât era în realitate, şi el însuşi se vedea mai bun decât fusese atunci la Ialta. Seara, chipul ei îl privea din dulapul cu cărţi, din cămin, din unghere, îi auzea respiraţia şi foşnetul uşor al rochiei. Pe stradă urmărea cu privirea femeile, căutând una care să-i semene.

Îl chinuia dorinţa de a împărtăşi cuiva amintirile sale. Dar acasă nu putea vorbi despre dragostea lui, iar în afara casei, n-avea cu cine. Doar nu era să se destăinuiască vecinilor sau colegilor de la bancă?!… Şi ce să le spună? Parcă atunci o iubise? Parcă fusese ceva deosebit de frumos, de poetic şi nou sau măcar interesant în relaţiile lui cu Anna Sergheevna? Şi se vedea nevoit să vorbească în general despre dragoste, despre femei, şi nimeni nu-şi dădea seama ce taine ascund vorbele lui. Doar nevastă-sa îşi mişca mirată sprâncenele negre şi-i spunea:

— Ţie, Dimitri, nu ţi se potriveşte de loc rolul de fante.

Într-o noapte, pe când ieşea din clubul medicilor cu partenerul său de joc, un funcţionar, scăpă vorba deodată, nemaiputându-se stăpâni:

— Dacă aţi şti ce femeie adorabilă am cunoscut la Ialta!

Funcţionarul se urcă tăcut în sanie şi era gata să plece, când deodată se întoarse şi-l strigă:

— Dmitri Dmitrici!

— Ce e?

— Adineauri ai avut dreptate: nisetrul parcă mirosea puţin!

Aceste cuvinte, atât de banale, l-au indignat pe Gurov, i s-au părut umilitoare, josnice chiar. Ce moravuri sălbatice, ce oameni! Câte nopţi irosite, ce zile serbede, cenuşii. Veşnicele jocuri de cărţi, ghiftuire, beţii şi mereu aceleaşi discuţii răsuflate. Treburile neînsemnate şi vorbăria goală îţi acaparează timpul, energia şi, în cele din urmă, îţi Lasă o viaţa măruntă, meschină, fără sens, şi nu ai nici măcar putinţa să fugi, să evadezi, de parcă ai fi închis într-o casă de nebuni, sau într-un arest!

Revoltat, Gurov n-a dormit toată noaptea, iar în

ziua următoare l-a durut capul şi noaptea iarăşi a dormit prost; se gândea mereu, fie că sta în pat, fie că se plimba dintr-un colţ al odăii într-altul. Copiii îl plictiseau, banca îl plictisea, n-avea chef să se ducă nicăieri, nici să stea de vorbă cu nimeni.

În decembrie, în timpul sărbătorilor, se pregăti de drum; îi spuse soţiei că pleacă la Petersburg să intervină pentru numirea unui tânăr, şi pleacă la S. De ce? Nu ştia nici el prea bine de ce. Dorea s-o revadă pe Anna Sergheevna, să-i vorbească şi, dacă se va putea să aibă o întâlnire cu ea.

Sosi la S. dimineaţa şi reţinu cea mai bună

cameră la hotel. Podeaua era acoperită cu un postav cenuşiu, soldăţesc; pe masă era o călimară, cenuşie de praf, cu un călăreţ fără cap, care-şi ţinea pălăria în mâna dreapta ridicată în sus. Portarul îi dădu toate lămuririle: von Diederitz locuia în strada Staro-Gonciarnaia, în casa lui proprie, nu departe de hotel. Trăieşte bine, e om bogat, are trăsură, toată lumea din oraş îl cunoaşte. Portarul spunea tot timpul Drâdâriţ.

Gurov merse încet, fără să se grăbească, până în strada Staro-Gonciarnaia şi găsi casa. Peste drum se întindea un gard cenuşiu şi lung, cu un rând de cuie în vârf.

„Fie şi numai din pricina gardului acesta şi ţi-ai lua lumea-n cap”, scrâşni Gurov, privind când spre ferestre, când peste drum.

Se gândea: „Astăzi nu se lucrează, soţul este desigur acasă. Şi oricum, ar fi o lipsă de tact să dau buzna înăuntru şi s-o pun într-o situaţie neplăcută. Dacă trimit un bileţel, s-ar putea să cadă în mâinile soţului, şi arunci totul va fi compromis. Mai bine să mă las în voia întâmplării…” Şi continua să se plimbe pe lângă gard, aşteptând această întâmplare. Văzu cum în curte intră un cerşetor şi cum câinii se năpustiră la el; peste vreun ceas auzi cântându-se la pian, ale cărui sunete abia ajungeau până la el slabe, nelămurite. Cânta desigur Anna Sergheevna. Deodată, uşa de la intrare se deschise: ieşi o bătrânică, cu şpiţul alb bine cunoscut alergând în urma ei. Gurov voi să cheme câinele, dar inima începuse să-i bată nebuneşte şi de emoţie nu-şi putu reaminti numele lui.

Tot umbla de-a lungul gardului cenuşiu, simţind cum îl urăşte din ce în ce mai mult; apoi îl săgetă gândul că Anna Sergheevna l-a uitat şi s-o fi distrând acum cu altul – era ceva firesc pentru o femeie căreia îi sta în ochi de dimineaţă până seara acest gard

blestemat. Se înapoie în camera lui de la hotel şi stătu mult timp pe divan, neştiind ce să facă. Apoi prânzi şi după masă dormi ore în şir.

„Cât de stupid şi fără rost a trecut ziua, se gândea el, trezindu-se şi privind ferestrele întunecate – se lăsase seara. De ce-oi fi dormit atâta? Ce-o să mai fac la noapte?”

Stătea pe patul acoperit cu pătura ieftină, cenuşie, ca de spital, şi, înciudat, îşi bătea joc de sine însuşi.

„Poftim doamnă cu căţel… Poftim aventură galantă… Poftim de stai şi aşteaptă”.

Încă de dimineaţa, la gară, îi atrăsese privirea un afiş scris cu litere uriaşe: se reprezenta în premieră *Gheişa*. Îşi aduse aminte şi plecă la teatru.

„Cred că la premiere se duce şi ea”, gândea el.

Teatrul era plin. Ca în toate teatrele de provincie plutea şi aici o negură mai sus de candelabru, iar la galerie era mare larmă. În faţa primului rând de fotolii stăteau în picioare filfizonii oraşului, cu mâinile la spate; în loja guvernatorului, pe un fotoliu în faţă, era fiica lui, cu un boa la gât, iar guvernatorul, modest, se aşezase mai în fund, după portieră, şi nu i se vedeau decât mâinile. Cortina se învolbura şi orchestra îşi

acordă îndelung instrumentele. Tot timpul cât publicul a intrat şi s-a foit ocupându-şi locurile, Gurov a cercetat sala cu atenţia încordată.

Veni şi Anna Sergheevna. Se aşeză în rândul al treilea de fotolii, şi când Gurov o văzu, inima i se strânse şi el înţelese într-o fulgerare ca pentru el nu există în toată lumea o fiinţă mai dragă, mai apropiată şi mai necesară. Această femeie micuţă, pierduta în tumultul provincial, nedeosebindu-se prin nimic de ceilalţi, ţinând un lornion obişnuit în mână, îi umplea toată viaţa, reprezenta pentru el bucuria şi durerea, unica fericire pe care şi-o dorea.

În sunetele orchestrei mediocre, a viorilor scârţâitoare, el se gândea numai cât e ea de minunată. Se gândea şi visa.

Împreună cu Anna Sergheevna intrase şi se aşezase lângă ea un tânăr cu favoriţi, foarte înalt şi puţin adus din spate. La fiecare pas clătina capul, părând că salută mereu pe cineva. Acesta era desigur soţul, pe care atunci, la Ialta, într-o pornire de amărăciune, ea îl numise slugă. Într-adevăr, în făptura lui deşirată, în favoriţii şi în rotocolul de chelie de pe cap era ceva de valet. Zâmbea dulceag, şi la butonieră îi lucea o insignă, ca un număr de lacheu de hotel.

În prima pauză soţul plecă să fumeze, în ţimp ce ea rămase în fotoliu. Gurov, care avea şi el loc la parter, se apropie şi rosti cu un tremur în glas, zâmbind silit:

— Bună seara!

Ea întoarse capul spre el şi păli brusc, apoi îl privi încă o dată, cu groază, necrezându-şi ochilor, şi strânse cu putere în mâini evantaiul şi lornionul laolaltă, parcă luptând din răsputeri să nu leşine. Amândoi tăceau. Ea şedea în fotoliu, el rămase în picioare speriat de emoţia ei şi neîndrăznind să se

aşeze alături. Cei din orchestră îşi acordau instrumentele – scârţâiau viorile, răsună flautul şi celor doi li se făcu teamă, ca şi cum din toate lojile lumea i-ar fi privit. Deodată ea se sculă şi se îndreptă repede spre ieşire, el o urmă şi astfel merseră amândoi fără rost, prin mai multe săli, pe scări, urcându-le, şi, coborându-le, în timp ce prin faţa ochilor lor se perindau fel de fel de oameni, în uniforme sau nu, judecători, profesori şi funcţionari, şi toţi aveau la butonieră câte o insignă. Se perindau femei, haine de blană atârnate în cuiere; era curent şi mirosea a fum de ţigară. Iar Gurov, cu inima bătând nebuneşte, se gândea: „O, Doamne, ce rost are toată lumea asta, teatrul, orchestra?…”

Îşi aduse deodată aminte că în seara când a condus-o pe Anna Sergheevna la gară, îşi spusese că totul s-a sfârşit, că desigur ei doi nu se vor mai vedea niciodată. Dar. cât de departe era dragostea lor de sfârşit!

Pe scăriţa îngustă şi întunecoasă, pe care scria

„Intrarea spre amfiteatru”, ea se opri.

— Cum m-ai speriat! îi spuse respirând greu, încă palidă şi zăpăcită. O, cum m-ai speriat! Tremur şi acum. De ce. ai venit? De ce?…

— Dar înţelege, Anna, înţelege-mă, îngăimă el în şoaptă, grăbit, te implor, înţelege-mă…

Anna îl privea şi în privirea ei era teamă, rugă, dragoste; îl privea lacom ca să-şi întipărească mai bine în minte trăsăturile lui.

— Sufăr nespus de mult… urmă ea fără să-l asculte. M-am gândit tot timpul numai la dumneata, am trăit doar cu gândul acesta. Aş fi vrut să uit, să uit, dar de ce, de ce ai venit?

La capătul scării, doi liceeni fumau şi priveau spre ei, dar lui Gurov îi era totuna – o trase pe Anna Sergheevna spre el şi începu să-i acopere cu sărutări faţa, obrajii, mâinile.

— Ce faci, ce faci? repeta ea îngrozită, căutând să-l îndepărteze. Am înnebunit amândoi. Pleacă chiar astăzi, pleacă acum… Te implor în numele tuturor sfinţilor, te implor! Vine cineva!…

Un om urca în adevăr scara, apoi dispăru.

— Trebuie să pleci… urmă Anna Sergheevna în şoaptă; mă auzi, Dmitri Dmitrici? Voi veni eu să te întâlnesc la Moscova. Dragul meu, n-am fost niciodată fericită, dar acum sunt profund nefericită şi niciodată n-am să cunosc fericirea. Niciodată! Nu mă face să sufăr şi mai mult!

Jur că o să vin la Moscova. Dar acum să ne despărţim!

Dragul meu, bunul meu, scumpul meu, să ne despărţim!

Îi strânse mâna şi începu să coboare repede scara, privind mereu înapoi, spre el, şi în ochi i se putea citi că era într-adevăr nefericită… Gurov rămase pe loc, asculta atent sunetul paşilor ei, apoi, când totul se linişti, îşi luă. paltonul de la garderobă şi părăsi teatrul.

IV

ANNA SERGHEEVNA ÎNCEPU să vină la el, la Moscova.

O dată la două sau la trei luni, pleca din S., spunându-i soţului că se duce să consulte un profesor în privinţa bolii sale femeieşti, şi soţul credea şi nu credea… La Moscova, se oprea la

„Bazarul slav” şi trimitea îndată un comisionar la Gurov. Acesta venea la hotel şi nimeni din oraş nu. bănuia nimic.

Într-o dimineaţă de iarnă mergea astfel la dânsa (comisionarul care venise de cu seară nu-l găsise

acasă). O luase cu el şi pe fiică-sa, cu gândul s-o conducă până la liceul de fete ce era chiar în drumul lui. Ningea cu fulgi mari, apoşi.

— Sunt trei grade deasupra lui zero şi totuşi ninge spunea Gurov fiicei sale. Dar căldura aceasta o aflăm numai la suprafaţa solului; în straturile superioare ale atmosferei temperatura e mult mai scăzută.

— Tată, dar de ce iarna nu tună?

Îi explică şi asta. Vorbea şi se gândea că merge la o întâlnire, şi niciun suflet de om nu are ştiinţă despre aceasta şi nici nu va avea vreodată. El trăia două vieţi: una oficială, pe care o vedeau şi o cunoşteau toţi cei doritori să i-o cunoască, plină de adevăruri şi de minciuni convenţionale, asemenea vieţii cunoscuţilor şi prietenilor săi, şi o a doua viaţă, pe care o trăia în taină. Printr-o ciudată potrivire de împrejurări, poate cu totul întâmplătoare, tot ce era pentru el mai însemnat, interesant şi necesar, în ce era sincer şi nu se minţea pe sine însuşi, tot ce constituia, de fapt, esenţa vieţii sale era o taină pentru alţii, iar tot ce era minciună şi formă, un văl care ascundea adevărul, cum erau bunăoară serviciul la bancă, discuţiile de la club, „rasa inferioară”, prezenţa lui cu soţia la

recepţii, toate acestea se desfăşurau în văzul tuturor. Şi după viaţa lui o judeca şi pe a altora, nu credea în ceea ce vedea în jur, îşi spunea mereu că viaţa adevărată a fiecărui om se desfăşoară sub mantia tainei, asemenea mantiei protectoare a nopţii. Viaţa adevărată a fiecărui individ e o taină, şi poate de aceea oamenii civilizaţi se îngrijesc cu atâta înfrigurare de respectarea secretelor personale.

După ce-şi conduse fiica până la liceu, Gurov se îndreptă spre „Bazarul slav”. Îşi lăsă jos blana, urcă scările şi bătu încet la uşă. Anna Sergheevna, într-o rochie cenuşie, rochia lui preferată, îl întâmpină, obosită de drum şi de aşteptare, căci îl aştepta din ajun. Palidă, îl privi fără să zâmbească şi, îndată ce intră în odaie, îi căzu la piept. Sărutarea fu lungă, de parcă nu s-ar fi văzut de ani întregi.

— Cum o mai duci tu acolo? întrebă el. Ce mai e nou?

— Aşteaptă, o să-ţi spun îndată… nu pot acum.

Nu era în stare să vorbească – o înecau lacrimile. Se întoarse cu spatele, apăsându-şi batista pe ochi.

„S-o las să plângă puţin”, se gândi el, aşezându-se într-un fotoliu.

Apoi sună şi porunci să i se aducă un ceai. Cât timp îl bău, ea rămase cu faţa spre geam. Plângea tulburată, apăsată de gândul că viaţa lor e atât de tristă: să te vezi numai în taină, să te fereşti de oameni, ca hoţii. O viaţă zdrobită pentru totdeauna!

— Ei, haide, ajunge! zise Gurov.

Pentru el era limpede că dragostea lor nu se va sfârşi atât de repede, poate chiar nu se va sfârşi niciodată. Anna Sergheevna îl iubea din ce în ce mai

mult, îl adora şi i-ar fi fost cu neputinţă să-i spună că toate trebuie să aibă odată un sfârşit; şi chiar dacă i-ar fi spus, ea tot nu l-ar fi crezut.

Se apropie de ea, o luă de umeri, începu s-o mângâie, să glumească şi, deodată, se văzu în oglindă.

Părul începea să-i încărunţească. I se păru ciudat ca în ultimii ani a îmbătrânit şi s-a urâţit atât. Umerii pe care se odihneau mâinile erau calzi şi tresăreau. Îl cuprinse mila de această viaţă atât de caldă şi de frumoasa încă, de care, totuşi, nu era departe timpul când va începe să se ofilească, pierzându-şi din strălucirea tinereţii, aşa cum se întâmplase şi cu viaţa lui. Pentru ce îl iubea ea atât? Femeile l-au văzut întotdeauna altfel decât era în realitate şi, de fapt, iubindu-l, nu-l iubeau pe el, ci plăsmuirea propriei lor închipuiri, imaginea bărbatului pe care-l căutau cu lăcomie în viaţă. Mai târziu, când îşi dădeau seama că s-au înşelat, continuau totuşi să-l iubească. Şi niciuna n-a fost fericită cu el. Treceau anii, el făcea cunoştinţe noi, înjgheba alte legături, le rupea apoi, dar de iubit n-a iubit niciodată; în viaţa lui a fost tot ce vrei, afară de dragoste.

Şi abia acum, când părul i-a încărunţit, iubeşte cu adevărat, pentru prima oară.

Anna Sergheevna şi el se iubeau ca două fiinţe foarte apropiate, ca soţ şi soţie, ca doi prieteni buni şi afectuoşi. Li se părea că însăşi soarta i-a predestinat unul pentru altul, şi era de neînţeles de ce el e căsătorit şi ea e măritată. Erau ca două păsări călătoare, bărbătuş şi femela, care au fost prinse în laţ şi silite să trăiască în două colivii diferite. Ei îşi iertaseră unul altuia trecutul, pentru care le era ruşine, îşi iertau totul în prezent şi simţeau amândoi cât de mult i-a schimbat dragostea.

Înainte, în clipele de tristeţe, Gurov se liniştea cu

tot felul de raţionamente, cu tot felul de teorii, acum, însă, nu-i mai ardea de teorii, era torturat de o profundă compasiune şi voia din toată inima să fie sincer, bun, drăgăstos.

— Încetează, iubito, stărui el, ai plâns puţin, dar gata, ajunge… Hai să stăm de vorbă, poate găsim vreo soluţie.

După aceea se sfătuiră îndelung, chibzuind cum ar putea să scape de situaţia nenorocită care-i silea să se ascundă mereu, să mintă, să trăiască în oraşe diferite şi să se vadă atât de rar. Cum să scape de grelele şi nesuferitele lor lanţuri?

— Cum? Cum? întreba el, luându-şi capul în mâini. Cum?

Şi li se părea că nu mai e mult până vor găsi o ieşire, şi atunci vor începe o viaţă nouă, minunată. Şi amândoi îşi dădeau limpede seama că se află abia la începutul drumului, un drum atât de lung şi de greu.

1899

CUPRINS

scopuri decât cele prezentate mai sus este responsabilitatea exclusivă a persoanei care o face.

EXEMPLAR GRATUIT